

האגודה הישראלית
לאקולוגיה ומדעי הסביבה
The Israel Society of Ecology and Environmental Sciences

פורום חשיבה חקלאות תומכת סביבה

מפגש שני

3 ינואר 2017

אוניברסיטת בן גוריון

סדר יום לפגישה:

תוכן	לוח זמנים
דיון בנושאים / שאלות עבודה המוצעים לארבעת המפגשים הקרובים	9:30-9:50
דן אלון: חשיבות השטחים החקלאיים לשימור ציפורים בישראל	9:50-10:10
גיא רותם: משארי שטחים טבעיים, פרוקי רגליים, וזוחלים התלויים בשטחים חקלאיים להישרדותם	10:10-10:30
הפסקה	10:30-11:00
דיון: ערכי הטבע התלויים בחקלאות אורגניזמים: פרוקי רגליים; דו-חיים; זוחלים; עופות; יונקים אלמנטים מרחביים: משארים טבעיים במרחב חקלאי; מסדרונות אקולוגיים; יחידות אקולוגיות שאינן מיוצגות בשטחים מוגנים; אגני ניקוז; רצועות חייץ	11:00-12:30

שאלות עבודה מוצעות למפגשים הקרובים

מפגש 1: זיהוי הערכים האקולוגיים שתלויים בחקלאות, והשטחים החקלאיים-טבעיים שבהם הם תלויים

מפגש 2: זיהוי הפעילויות החקלאיות המאפשרות לשמר מגוון ביולוגי בשטחים חקלאיים

מפגש 3: "מה יוצא לנו מזה?" נקודת המבט של החקלאי: שרותי מערכת אקולוגית; תיירות חקלאית; יחסי ציבור. השפעת ממשקי שימור על כלכלת המשק, מערכת חברתית, פסיכולוגית וכו'

מפגש 4: יקבע מתוך הנושאים שיעלו לדיון במהלך השנה

הפן המוסדי – רגולציה, תמריצים - מוצע שיטופל בשנה השנייה לעבודת הפורום

מצגת:

ציפורים ושטחים חקלאיים

מצגת:

משארים טבעיים, פרוקי רגליים וזוחלים

הפסקה

סיעור מוחות:

זיהוי הערכים האקולוגיים שתלויים בחקלאות, והשטחים החקלאיים-טבעיים שבהם הם תלויים

שימור ערכי טבע בשטח חקלאי כרוך בעלויות עבור החקלאי, במונחי כסף, זמן או רכישת מיומנות

לכן צריכים להיות זהירים וממוקדים בהמלצות לשימור ערכי טבע בשטחים החקלאיים

בכדי לקבוע המלצות בצורה יעילה וממוקדת, מוצע לזהות מה הם המרכיבים של מגוון ביולוגי החשובים לשימור ושיש חובה לשמר אותם במערכות חקלאיות - לא ניתן לשמר אותם מחוץ למערכות חקלאיות?

סיעור מוחות:

זיהוי הערכים האקולוגיים שתלויים בחקלאות, והשטחים החקלאיים-טבעיים שבהם הם תלויים

הסתכלות משני כיוונים:

אלמנטים מרחביים:

- ✓ משארים טבעיים במרחב חקלאי
- ✓ מסדרונות אקולוגיים
- ✓ יחידות אקולוגיות שאינן מיוצגות בשטחים מוגנים
- ✓ אגני ניקוז; רצועות חייץ

אורגניזמים:

- ✓ צמחים
- ✓ פרוקי רגליים
- ✓ דו-חיים
- ✓ זוחלים
- ✓ עופות
- ✓ יונקים

סיעור מוחות:

האם, ועד כמה, נכון להשוות בין נופים טבעיים ונופים חקלאיים
(אגרואקולוגיים)?

מה הוא נוף טבעי / לא-טבעי

(גם שמורות טבע עוברות ממשקים וטיפולים על ידי מנהלי השטחים)?

האם ניתן לראות בנוף האגרואקולוגי בית גידול?

האם ניתן לראות בנוף החקלאי בית גידול למינים מהטבע שהוא גם שדה
או מטע?

מה הם המינים מהטבע החיים ונתרמים מהמערכת החקלאית?

מה הם מאפייני בית הגידול האגרואקולוגי?

מה רוצים לשמור או לטפח במערכת כזו?

סיעור מוחות:

1. מגוון ביולוגי (מגוון טקסונומי {מינים} ומגוון מערכות אקולוגיות)

א. האם ובאלו אופנים נופים אגרו-אקולוגיים משמעותיים לשמירה ולנוכחות ארוכת-טווח של קבוצות אורגניזמים שונות?

-- האם יש קבוצות מסוימות ו/או מינים מסוימים טבעיים שלא היו קיימים (או היו מצויים בסכנת הכחדה) לולא קיומם של שטחים חקלאיים / נופים אגרואקולוגיים? באיזו אלטרנטיבה? אזור טבעי פתוח או אזור בנוי?

-- האם יש קבוצות מינים ו/או מינים מסוימים "פחות רצויים" המתקיימים בנופים אגרואקולוגיים?

* מינים פולשים / * מינים מתפרצים / * מיני כלאיים

-- האם יש קבוצות מינים ו/או מינים מסוימים "המשגשגים" בנופים אגרואקולוגיים ומשפיעים על מינים אחרים בסביבות רחוקות וטבעיות?

ב. האם יש קבוצות משמעותיות יותר מאחרות הנשמרות / מושפעות מנופים אגרואקולוגיים?

סיעור מוחות:

ג. קבוצות שונות:

פרוקי רגליים / [דגים] / [דו-חיים] / זוחלים / עופות / יונקים:

(1) האם ואלו תת-קבוצות (תת-מערכות; מחלקות; משפחות; תת-משפחות; סוגים) משתמשות / מיוצגות בנופים אגרואקולוגיים? ... שאלות נוספות (דף שאלות)

ד. מידע וידע:

-- מה אנחנו יודעים על השאלות הנ"ל?

-- מהם מקורות הידע לשאלות הנ"ל?

-- מהם פערי הידע הקיימים -- (1) קבוצות במגוון הביולוגי?

(2) גידולים מסוימים?

(3) ממשקים חקלאיים?

(4) השפעה על מינים אחרים?

-- שאלות מרכזיות?

(באלו שאלות חשובות צריך להתמקד?)

סיעור מוחות:

ו. אלמנטים מרחביים המקדמים / משפיעים על מגוון ביולוגי

א. הניתן לאפיין "קונטקסטים" שונים התומכים במגוון ביולוגי יותר מאחרים?

-- הטרוגניות חקלאית (Agricultural heterogeneity)

-- מארג גידולים חקלאיים

-- ממשק שדה-כתם טבעי (או כל אלמנט מרחבי אחר)

ב. האם קיימים שילובים חקלאיים-טבעיים המאפשרים קיום טוב / גבוה יותר של מגוון ביולוגי?

ג. איפה רואים יותר מינים?

ד. האם ישנם אלמנטים מרחביים המושכים ומקדמים מינים "פחות רצויים"?

* מינים פולשים

* מינים מתפרצים

* מיני כלאיים

סיעור מוחות:

ה. אלו אלמנטים מרחביים חשובים לקיום של מגוון ביולוגי בנופים אגרו-אקולוגיים?

(1) משארים (Remnants; habitat patches)

(2) שולי שדות

(3) רציפות בתי גידול

(4) אגני ניקוז

(5) רצועות חייץ – אגני ניקוז ואלמנטים נוספים

(6) אחרים:

ו. האם לאלמנטים מרחביים וקונטקסטים שונים השפעות ייחודיות בסביבות ביו-גיאוגרפיות שונות (ים-תיכוני, ערבתי, מדברי)?

ז. האם נופים אגרו-אקולוגיים משמשים שטחים פתוחים במערך 'המסדרונות אקולוגיים'? האם ניתן לאפיין אזורים ערכיים / רגישים יותר ופחות לאורך המסדרונות האקולוגיים המוכרים?

סיעור מוחות:

ח. האם קיימים בתי גידול נדירים ולא-מיוצגים באזורים שמורים (שמורות טבע; שטחי אש גדולים; וכו') היכולים להיתמך ע"י נופים אגרואקולוגיים?

ט. מידע וידע:

-- מה אנחנו יודעים על השאלות הנ"ל?

-- מהם מקורות הידע לשאלות הנ"ל?

-- מהם פערי הידע הקיימים -- (1) אלמנטים מרחביים?

(2) קבוצות במגוון הביולוגי?

(3) גידולים מסוימים?

(4) ממשקים חקלאיים?

(5) השפעה על מינים?

-- שאלות מרכזיות?

(על אלו שאלות חשובות צריך להתמקד?)

חומרים קיימים?